

Innst. 26 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:145 S (2009–2010)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å øke den statlige finansieringen knyttet til videreutdanning av lærere

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen om å øke den statlige andelen av finansieringen knyttet til videreutdanning av lærere i en overgangsperiode, slik at man på denne måten får systemet for videreutdanning til reelt sett å fungere.

II

Stortinget ber regjeringen om nødvendig å reversere tidligere beslutninger om blant annet timetallsutvidelser og lovpålagt utdeling av frukt og grønt for å finansiere en økt satsing på videreutdanning av lærere.

III

Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende opptrappingsplan for hvordan man kan øke antallet lærere som omfattes av systemet for videreutdanning ut over dagens ambisjonsnivå på 2 500 lærere per år.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tor Bremer, Svein Gjelseth, Anna Ljunggren, Hadia Tajik, Truls Wickholm og lederen Marianne Aasen, fra Fremskrittspartiet, Mette Hanekamhaug, Tord Lien og Bente Thorsen, fra Høyre, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg og Henning Warloe, fra Sosialistisk Venstreparti, Aksel Hagen, fra Senterpartiet, Johannes Rindal, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til dokumentet.

Komiteen legger til grunn det uttalte målet om at den norske skole skal hevde seg blant verdens beste når det gjelder elevenes læringsutbytte. Forutsetningene for å oppnå målet er at lærerne er oppdatert og får faglig påfyll innen fagene de underviser i. Også for å ivareta lærerrollen som god kunnskapsformidler overfor elevene må det legges til rette for at lærerne og skoleeier ha reell mulighet til å gjennomføre faglig og pedagogisk videreutdanning.

Komiteen viser til at dette også blir bekreftet i SØF-Rapport nr. 01/10 Prestasjonsforskjeller mellom skoler og kommuner: Analyse av nasjonale prøver 2008, der det heter:

«Den internasjonale empiriske litteraturen som analyserer sammenhengen mellom ressurser og læringsresultater, viser at lærerkvalitet er en avgjørende suksessfaktor. Skoleanalyser som har som ambisjon å avdekke suksessfaktorer, bør derfor helst vie lærerne stor oppmerksomhet.»

Komiteen er enig i at læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevens læringsutbytte.

Komiteen er kjent med at det er bred enighet i fagmiljøet om at det er stort behov for etter- og videreutdanning. Videre er komiteen kjent med at 7 av 10 lærere gir uttrykk for at de trenger videreutdanning i en spørreundersøkelse gjennomført av Utdanningsforbundet i 2009.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil prioritere satsing på flere og bedre lærere, og viser til at lærerutdanningen er lagt om fra høsten 2010, med vekt på mer spesialisering inn mot fag og trinn og med et nytt pedagogikk- og elevkunnskapsfag.

Flertallet har også merket seg at regjeringen har som mål å etablere tilbud om praksis-veiledning for alle nye lærere. Kompetansekravene i ungdomsskolen ble skjerpet i 2008, slik at alle som skal tilsettes for undervisning i matematikk, norsk og engelsk må ha minimum 60 studiepoeng i disse fagene. Flertallet viser til St.meld. nr 11 (2008–2009) hvor det varsles at kunnskapsministeren vil sende på høring et forslag om ytterligere skjerping av kompetanseforskriften i ungdomsskolen slik at lærerne skal ha minimum 30 studiepoeng ved tilsetting for undervisning i øvrige fag. Videre er det etablert et varig system for videreutdanning som skal bidra til at flere lærere har fordypning i de fagene de underviser i. Flertallet ser det som svært positivt at søkningen til lærerutdanningen har økt markert de siste åra og at det har vært gjennomført rekrutteringskampanjer for å sikre dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer forslag III i dokumentet om en forpliktende opptrappingsplan.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2010 der det ble foreslått å øke etter- og videreutdanning for lærere og skoleledere med 100 mill. kroner utover regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i alternativt statsbudsjett for 2010 foreslo en dobling av bevilgningen til etter- og videreutdanning av lærere. Disse medlemmer viser videre til representantforslag fra Høyre, Dokument 8:150 S (2009–2010), der det foreslås at alle lærere gis rett og plikt til livslang kompetanseheving.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres alternative statsbudsjett for 2010 hvor det ble foreslått å øke bevilgningene til kompetanseheving av lærere – jf. bl.a. Dokument nr. 8:81 (2005–

2006) og Dokument nr. 8:47 (2007–2008) – med 350 mill. kroner utover regjeringens forslag. I tillegg ble det foreslått å øke bevilgningene til rekrutteringstiltak for lærere – jf. Dokument nr. 8:68 (2006–2007) – med 75 mill. kroner.

Komiteen har merket seg at ingen fylker fullt ut har tatt i bruk de tildelte videreutdanningsplassene de har fått tildelt.

Komiteen viser til kunnskapsministerens svarbrev 30. august 2010 om representantforslaget, der det fremkommer at det tar tid å innarbeide et nytt system og at utfordringen så langt har vært å få skoleeiere til å søke om plasser.

Komiteen ønsker at de ulike grunnene til at plasser ikke blir benyttet, nøye gjennomgås med tanke på å fylle opp plassene de neste år.

Komiteen vil understreke viktigheten av at det legges til rette for at flest mulig lærere kan delta i videreutdanning av høy kvalitet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, forventer at det blir flere søkere når ordningen blir mer kjent, og merker seg at Kunnskapsdepartementet og partene som samarbeider om strategien «Kompetanse for kvalitet», har vurdert satsingen og gjort endringer som skal medvirke til større fleksibilitet lokalt, styrke samarbeidet med de nye lærerutdanningsregionene og forenkle søknads- og opptaksprosedyrene slik at flere lærere lettere vil få anledning til å benytte tilbudet. Flertallet forutsetter at deltakelsen i etter- og videreutdanning følges tett framover, og at nye tiltak for økt deltakelse blir vurdert.

Flertallet viser til de endringene i kompetansestrategien som er beskrevet i Prop. 1 S (2010–2011) hvor det framgår at:

«Departementet og partane som samarbeider om strategien Kompetanse for kvalitet har vurdert satsinga og gjort endringar som skal medverke til større fleksibilitet lokalt, styrkje samarbeidet med lærerutdanningsregionane og forenkle søknads- og opptaksprosedyrane slik at fleire lærarar lettare vil få høve til å nytte tilbodet».

Flertallet understreker viktigheten av å ha gode desentraliserte og nettbaserte tilbud.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er positive til at ordningen med videreutdanning bør være fleksibel både med tanke på oppstartstidspunkt, læringsarena som f.eks. å ta i bruk fjernundervisning, og finansiering.

Disse medlemmer forventer at det blir flere søkere når ordningen blir mer kjent og at det kan bli behov for å øke budsjettposten ytterligere.

Disse medlemmer har merket seg redegjørelsen i Prop. 1 S (2010–2011) for Kunnskapsdepartementet og at det har blitt

«(...) gjort endringer som skal medvirke til større fleksibilitet lokalt, styrkje samarbeidet med lærarutdanningsregionane og forenkle søknads- og opptaksprosedyrane slik at fleire lærarar lettare vil få høve til å nytte tilbodet.»

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at dette arbeidet følges nøye opp, og eventuelt raskt suppleres ved behov.

Komiteen mener kommuner og utdanningsinstitusjoner må gis muligheten til å samarbeide for å få benyttet ressursene på en slik måte at flest mulig får delta i tilbudet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at flere kommuner samarbeider om å lage gode planer for etter- og videreutdanning for lærere.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre vil som et eksempel på god ressursutnyttelse nevne Karmøy kommune. Denne kommunen følger et annet opplegg enn det statsråden og departementet legger opp til, og den får utdannet lærere for en fjerdedel av det kommunen måtte ha betalt dersom de skulle ha fulgt departementets opplegg. Vinteren 2010 hadde Karmøy kommune 84 lærere i videreutdanningsprogram i samarbeid med Høgskulen Stord - Haugesund og sparte da 7 mill. kroner i forhold til statens opplegg. Ifølge beregninger gjort av Karmøy kommune må de dekke rundt 220 000 kroner per lærer som ønsker å benytte seg av statens videreutdanningstilbud. Kommunen får da bare råd til å la 7–8 lærere benytte seg av dette tilbudet. Utdanningsforbundet i Karmøy støtter også kommunens måte å løse videreutdanningstilbudet på og mener at statens tilbud er altfor dyrt for kommunene.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener organiseringen av etter- og videreutdanningen snarest må legges om for å senke den økonomiske terskelen for deltakelse samt at flere lærere kan tilbys kompetanseheving nærmere bostedet. Kommunene må gis en mer sentral rolle i utformingen av tilbudet. Disse medlemmer vil påpeke at et stort flertall av norske lærere oppgir at de har behov for faglig påfyll. Det understreker behovet for at kompetansehevingstilbud tilrettelegges bedre slik at flere lærere raskere kan få videreutviklet sin kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at bakgrunnen for representantforslaget er bekymringen som bl.a. er målbrakt gjennom mediene knyttet til at ordningen med videreutdanning for lærere ikke fungerer etter intensjonen – i den forstand at videreutdanningsplassene ikke har blitt fylt opp.

Disse medlemmer merker seg redegjørelsen om kompetanseutvikling for lærere og skoleledere i Prop. 1 S (2010–2011) for Kunnskapsdepartementet. I tillegg merker disse medlemmer seg statsrådets redegjørelse i svarbrev til komiteen datert 30. august 2010 hvor det fremkommer at det tar

«(...) tid å innarbeide et nytt system, og selv om departementet har ambisjoner om at opptrappingen av tilbudet skal utvikles raskt, vil vi være lydhøre for erfaringer og forslag som kan bidra til best mulig deltakelse.»

Det angitte representantforslaget er et bidrag til nettopp dette.

Disse medlemmer registrerer imidlertid at selve hovedpoenget i forslaget – å øke den statlige andelen midler knyttet til videreutdanning av lærere, og dermed lette det økonomiske presset på skoleeierne – fra statsrådets side tydeligvis ikke ansees for å kunne bidra til høyere deltakelse, selv om statsråden understreker at departementet løpende vil «(...) vurdere ordningen, inklusive det økonomiske fundamentet på kort og lengre sikt, slik forslagsstillerne også er opptatt av». Disse medlemmer er skuffet over statsrådets svar, og mener at regjeringen i en overgangsperiode burde vært villig til å bruke mer statlige midler på videreutdanning av lærere enn i dag, for på denne måten sikret økt deltakelse i den etablerte ordningen. Det er etter disse medlemmers syn helt nødvendig at man fra statlig hold setter et større økonomisk trykk inn for å sikre at flere lærere får systematisk videreutdanning – all den tid det er bred enighet om at læreren er den viktigste innsatsfaktoren i norsk skole.

I tillegg til en større økonomisk satsing mener disse medlemmer at det er behov for en forpliktende opptrappingsplan for hvordan man kan øke antallet lærere som omfattes av systemet for videreutdanning utover dagens ambisjonsnivå på 2 500 lærere per år. Det er etter disse medlemmers mening naturlig at man i utarbeidelsen av en slik plan – i tillegg til å øke den statlige finansieringsandelen – ser på hvilke øvrige tiltak man kan igangsette for å øke deltakelsen i ordningen. Disse medlemmer vil fremheve at viktige stikkord i denne forbindelse er å gjøre systemet mest mulig fleksibelt for både lærere og skoleeiere – og at systemet må imøtekomme lokale behov på en langt bedre måte enn hva som er tilfelle i dag.

Nærmere om finansiering

Komiteen er kjent med at Sverige finansierer en større del av utdanningen via statlig finansiering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at mange kommuner synes andelen på 40 prosent av vikarutgiftene er for høy.

Flertallet viser til strategien for å sikre at videreutdanning for lærere er utarbeidet som et partnerskap i et forpliktende samarbeid med skoleleder- og lærerorganisasjonene, KS og Nasjonalt råd for lærerutdanning. Partene har besluttet at kostnadene skal fordeles med 40/40/20 prosent mellom stat, kommune og deltaker. Flertallet mener at nettopp det faktum at ordningen er et forpliktende samarbeid utarbeidet i partnerskap med de relevante parter, gjør at ordningen vil ha en viss levedyktighet, selv om det også er på det rene at man må fortsette å følge effekten av det fremover. Det er videre viktig at systemet for videreutdanning skal fortsette å ha gode betingelser for lærerne som deltar, også om partene i framtiden måtte bli enige om en annen fordeling mellom stat og skoleeier.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har registret at dagens retningslinjer for frikjøp fører til at mange kommuner ikke er i stand til å la lærerne delta i videreutdanningstilbudet i så stor grad som ønskelig.

Disse medlemmer er ikke fornøyd med at mange plasser står ubrukte og konstaterer at ordningen ikke er ideell for brukerne. Med bakgrunn i dette mener disse medlemmer det er behov for justering av ordningen.

Disse medlemmer mener også at systematisk videreutdanning av lærere kan medføre at flere lærere velger å stå lenger i yrket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer forslag I i dokumentet om å øke den statlige andelen av finansieringen i en overgangperiode.

Når det gjelder forslag II i dokumentet, vil komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ikke undervurdere betydningen av at godt kosthold er viktig for at eleven skal være i stand til å tilegne seg kunnskaper. Samtidig kan utvidelse av

timetallet være positivt for elevens læringsutbytte, under forutsetning av at økt timetall fylles med godt faglig innhold.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til representantforslaget, hvor det bl.a. gjøres rede for at man heller – innenfor gjeldende budsjetterammer – burde prioritere en systematisk satsing på lærerne enn å innføre lovpålagt utdeling av frukt og grønt og å utvide timetallet. I statsrådets svarbrev til komiteen datert 30. august 2010 hevdet det at «[a]lle tiltakene som nevnes, timetallsutvidelse, frukt og grønt og leksehjelp, er fullfinansiert av staten og fortrenger ikke andre oppgaver». Dette er ikke en virkelighetsbeskrivelse disse medlemmer deler. Tvert imot har disse medlemmer inntrykk av at mange skoleeiere og rektorer heller ønsker å prioritere flere, gode lærere fremfor utvidet timetall eller frukt og grønt.

Disse medlemmer fremmer forslag II i dokumentet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende opptrappingsplan for hvordan man kan øke antallet lærere som omfattes av systemet for videreutdanning ut over dagens ambisjonsnivå på 2 500 lærere per år.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen om å øke den statlige andelen av finansieringen knyttet til videreutdanning av lærere i en overgangperiode, slik at man på denne måten får systemet for videreutdanning til reelt sett å fungere.

Forslag fra Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen om nødvendig å reversere tidligere beslutninger om blant annet timetallsutvidelser og lovpålagt utdeling av frukt og grønt for å finansiere en økt satsing på videreutdanning av lærere.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:145 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å øke den statlige finansieringen knyttet til videreutdanning av lærere – vedtas ikke.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 21. oktober 2010

Marianne Aasen

leder

Bente Thorsen

ordfører

